

Zła matka, dobra mama

Wystawa zbudowana jest z wypowiedzi kobiet, które wychowują swoje dzieci na emigracji, w większości kobiet, które przybyły do Polski jako uchodźczynie z Ukrainy oraz z innych krajów bloku postsowieckiego. Opowiada o macierzyństwie w warunkach migracji przymusowej: doświadczeniu wojny, wykorzenienia, konieczności odnalezienia się w nowej rzeczywistości oraz budowania poczucia bezpieczeństwa dla dzieci. Najważniejsze są w niej własne głosy kobiet, ich doświadczenia, codzienne wybory, trudności, ale także sprawczość, siła i sposoby radzenia sobie z życiem w nowym miejscu.

Wystawa „Zła matka, dobra mama” wyrosła z rozmów i kontaktu z matkami z Ukrainy oraz innymi kobietami emigrantkami, z doświadczeń kobiet, które pojawiły się w Polsce po wybuchu pełnoskalowej wojny. Ich historie, opowieści i doświadczenia stały się punktem wyjścia do próby zrozumienia nad tym, jak wygląda macierzyństwo w sytuacji przymusowej migracji i budowania życia na nowo. Ich doświadczenia pozostają w dominującym obrazie migracji w dużej mierze niewidoczne, także dla polskiego społeczeństwa.

Doświadczenie macierzyństwa pokazuje, że wiele może zależeć od obecności i wsparcia innych osób. Tym bardziej ważne są historie kobiet, które podejmowały decyzję o wyjeździe w dramatycznych okolicznościach wojny, często samotnie opiekując się małymi dziećmi w obcym kraju. Decyzja o wyjeździe jest trudna także dlatego, że nie istnieje jedno dobre rozwiązanie. Matki podejmują ją w imieniu własnym i swoich dzieci, a każda z możliwości pociąga za sobą konsekwencje. Z jednej strony jest bezpieczeństwo, z drugiej konieczność opuszczenia domu i całego świata, który dziecko zna.

Z perspektywy małego dziecka matka, która zabiera je z miejsca objętego wojną, jest osobą chroniącą. Dla dziecka starszego może jednak być także tą, która wyrывa je z dotychczasowego środowiska, od przyjaciół, szkoły i życia, które uważało za własne, nawet jeśli było ono naznaczone wojną.

Co właściwie oznacza bycie dobrą matką w sytuacji, w której każda decyzja może okazać się jednocześnie słuszna i błędna? Czy dobrą matką jest ta, która wyjeżdża z dziećmi, by zapewnić im bezpieczeństwo, czy ta, która zostaje, ponieważ dziecko nie chce opuścić swojego domu?

Konstrukcja wystawy opiera się na kilku perspektywach. Obejmuje ona świadectwa matek przebywających obecnie w Polsce oraz film o artystce Katyi Buchatskiej, zrealizowany przez Inge Levi, również artystkę. Buchatska pozostała w Ukrainie i opowiada w nim o własnym doświadczeniu macierzyństwa w czasie wojny. To opowieść z wnętrza wojny, z miejsca, w którym ona wciąż trwa. Jej świadectwo zostaje zestawione z pięcioma głosami kobiet, które są obecnie w Polsce i doświadczają życia na emigracji. To opowieści o ich emocjach.

Dopełnia je głos artystki i matki z Łodzi, której mąż pochodzi z Ukrainy. Jej doświadczenie różni się od doświadczeń pozostałych kobiet, nie opuściła kraju z powodu wojny. Podobnie jednak musiała zmierzyć się z rozstaniem z dotychczasowym miejscem i wychowywaniem dzieci z dala od domu.

Jej perspektywa pokazuje, że emigracja ma różne źródła, a trud macierzyństwa w obcym kraju nie zawsze wynika z ucieczki przed wojną.

Z jednej strony mamy więc osobistą opowieść artystki, która pozostała w Ukrainie, z drugiej głosy kobiet, które wyjechały i próbują odnaleźć się w nowej rzeczywistości w Polsce. Pośród nich pojawia się jeszcze perspektywa kobiety, która również jest emigrantką i matką, ale jej droga do

emigracji była inna.

Dzięki temu wystawa nie przedstawia jednego doświadczenia macierzyństwa ani jednej historii emigracji, lecz ukazuje różnorodne sytuacje, wybory i ich konsekwencje. Przybliża losy kobiet, które pozostają niedostrzegane i pokazuje je nie tylko jako uchodźczynie, ale przede wszystkim jako matki i autonomiczne podmioty, stojące wobec dramatycznych dylematów.

Wystawa opiera się przede wszystkim na filmowych wypowiedziach kobiet uczestniczek projektu.

"Zła matka, dobra mama / Погана мати, добра мама"

Głos Katyi Buchatskiej z wnętrza wojny w Ukrainie i głosy kobiet z doświadczeniem migracji w Polsce:

Yuliia Platonova

Anna Demchuk

Irina Shapoval

Nadiia Korol

Iryna Dubohraeva

Filmy zostały zrealizowane przez same bohaterki lub przez Joannę Szumacher. Autorką filmu o Katyi Buchatskiej jest Inga Levi.

Kuratorka: Joanna Szumacher

Wstęp wolny

Wokół wystawy odbędą się dwa wydarzenia:

25 X

godz. 14

„Macierzyństwo w migracji przymusowej”

Panel dyskusyjny oraz równoległe warsztaty plastyczne dla dzieci „Mój dom / Мій дім”.

Spotkanie będzie poświęcone doświadczeniom kobiet i rodzin zmuszonych do opuszczenia swoich domów oraz wyzwaniom związanym z wychowywaniem dzieci w warunkach migracji i wojny.

Warsztaty dla dzieci będą przestrzenią do rozmowy o domu, bezpieczeństwie i poczuciu przynależności poprzez działania artystyczne. Wstęp wolny.

godz. 15.30

Spotkanie autorskie z Tomaszem Ferencem

„Trwoga powietrzna. Ukraińscy artyści i instytucje kultury w czasie wojny”

Spotkanie poświęcone będzie książce Tomasza Ferenc, będącej efektem badań prowadzonych w Ukrainie od 2022 do 2025 roku. Autor, na podstawie ponad 40 wywiadów z artystami oraz wizyt w instytucjach kultury we Lwowie, Kijowie i Odessie, opisuje funkcjonowanie ukraińskiego środowiska artystycznego i instytucji kultury w warunkach pełnoskalowej wojny. Książka pokazuje zarówno proces adaptacji do rzeczywistości wojennej i ogromne zaangażowanie społeczne, jak również strategie podejmowane przez artystów i instytucje kultury wobec niszczenia infrastruktury, przedłużającego się kryzysu, wyczerpania i niepewności. Jednocześnie zwraca uwagę na niezwykłą odporność i determinację ukraińskiego środowiska kultury.

Wszystkie wydarzenia są otwarte dla publiczności, a wybrane wydarzenia odbywają się bezpłatnie.